

Het Adventsconcert in de Hooglandse Kerk : dit jaar 19 december

Adventstijd met de Leidse Cantorij

Terwijl in het land de eerste sneeuwbuien de winter aankondigen, is de Leidse Cantorij druk doende zich het kerstrepertoire van dit jaar eigen te maken. Immers, op zondag 19 december geeft de Leidse Cantorij onder leiding van Hans Brons inmiddels voor de 37e keer haar jaarlijkse Adventconcert in de Hooglandse Kerk. Medewerking wordt uiteraard verleend door Theo Visser, vaste organist van de Hooglandse Kerk en van de Leidse Cantorij.

Meer dan anders staan dit jaar veel composities over de maagd Maria op het programma. De cantorij opent het concert in het koorgedeelte van de Hooglandse kerk met het motet "Totus Tuus sum, Maria" van de hedendaagse Poolse componist Henryk Górecki. Górecki componeerde dit werk in 1987 om het derde bezoek van Paus Johannes Paulus II aan zijn geboorteland Polen te vieren. Het soms 12-stemmige koorstuk is een gezongen gebed aan Maria met extreme verschillen in dynamiek. Het werk opent met een fortississimo (fff) en eindigt muiszacht in pianississimo (ppp) !

Vast onderdeel van het adventsconcert is elk jaar een toonzetting van de lofzang van Maria - het "Magnificat". Ditmaal is gekozen voor een dubbelkorige versie van de 16^e eeuwse componist Luca Marenzio. Het Ave Maria zal klinken zowel op muziek van Anton Bruckner, als (in het Russisch) van Sergei Rachmaninoff. Tevens zullen diverse bekende Engelse carols zoals "It came upon a midnight clear" van Arthur Sullivan, "Dormi Jesu" van John Rutter en "O come, o come Emmanuel in een bewerking van David Willcocks worden uitgevoerd.

De koormuziek wordt afgewisseld met twee orgelstukken van J.S. Bach: 'Nun komm' der Heiland' (Trio) BWV 660 en 'Vom Himmel hoch da komm' ich her' (Var. IV uit Einige Canonische Veränderungen) BWV 769, gespeeld door Theo Visser op het De Swart – van Hagerbeerorgel.

Het concert wordt besloten met een Gloria van Herbert Howells uit diens Collegium Regale Service.

Natuurlijk is er ook dit jaar weer plaats ingeruimd voor samenzang en is er Glühwein na afloop van het concert. Kunt u niet zolang wachten en wilt u alvast de kerstsfeer proeven: zondag 28 november zingt de Leidse Cantorij tijdens de Advent Carol Service in de Laurentiuskerk te Voorschoten; aanvang 19.00.

November 2010

- *Adventsconcert*
- *De toppers van...deel 1*
- *Even voorstellen ...*
- *Nogmaals Herbert Howells*
- *De toppers van...deel 2*
- *Agenda*
- *Uw donatie*

Leidse Cantorij

Voorzitter: Jan Murre

Levendaal 165

2311 JJ Leiden

☎ 071-5141814

✉ jan.murre@gmail.com

Website:

www.leidsecantorij.nl

uw donatie:

Postbank 142422

Tnv Leidse Cantorij te Leiden

De toppers van...

In deze vervolgrubriek belicht een koorlid zijn/haar muzikale voorkeur - of juist gemengdere gevoelens - voor een stuk dat de Leidse Cantorij momenteel in studie heeft of onlangs heeft gezongen. Deze keer Irma Pijpers-Hoogendoorn, eerste sopraan.

‘Wat heb ik mezelf aangedaan?’ is mijn eerste gedachte, nadat ik heb toegezegd dit keer een bijdrage te verzorgen voor ‘De Toppers van...’. Voor mijn geestesoog (of liever gezegd geestesoor) passeert nu een hele stoet aan kerkmuziek die ik de afgelopen zeven jaar heb mogen instuderen en uitvoeren.

De specialiteit van de Leidse Cantorij is muziek uit de Engelse Romantiek. Dat zingen we veel, graag en goed. Duw ons een moppie Stanford, Howells of een lekkere chant in onze handen en we gaan los. En hoewel deze muziek feestelijk, groots en geweldig klinkt (zeker in een grote Engelse kathedraal!), en onlosmakelijk verbonden is met mijn favoriete vakantieland Engeland, ligt mijn hart uiteindelijk niet bij deze – vaak feestelijke - muziek.

Nee, mijn toppers zijn vooral te vinden op het gebied van kommer en kwel. Delen uit het ‘Officium Defunctorum’ van Tomás Luíz da Victoria bijvoorbeeld, dat we enkele jaren geleden tijdens een concert hebben uitgevoerd. Deze dodenmis heeft Da Victoria voor de begrafenis van keizerin Maria, de zus van Philips II van Spanje in 1603 geschreven. Da Victoria werkte voor haar vanaf 1586 tot haar dood en schreef het werk speciaal voor haar. Het werk is ingetogen en begon in onze uitvoering met het introïtus van de dodenmis: Requiem aeternam, dona eis Domine: Heer, geef hen de eeuwige rust.

Die rust, die krijg je wel als je gaat zingen. Heel voorzichtig worden de lagen opgezet en bloeit de muziek op, als een zich openvouwende bloem. Lange noten spinnen zich aaneen tot vloeiende melodielijnen om de dode heel teder naar het hiernamaals te begeleiden. Maar de muziek is niet alleen teder, al snel neemt ze een smekende houding aan: ‘Exaudi orationem mea’: hoor naar mijn gebed.

Na dit smeken is het tijd voor de absolutie. Tenminste, in de versie zoals wij hem hebben uitgevoerd. Een oud gebed dat na de Mis bij de kist gebeden werd voordat deze uit de kerk gedragen werd. In het gebed wordt er om genade gevraagd bij het laatste oordeel over de dode. Niet heel protestants, maar dat valt in het katholieke (en contrareformatorische!) Spanje van de zeventiende eeuw dan ook niet te verwachten.

Dat laatste gebed dat over de dode wordt uitgesproken begint nog smekend, met het ‘Libera Me, Domine, de morte aeterna’: bevrijd mij, o Heer, van de eeuwige dood’. Dan wordt de tekst beeldender, sprekender. Gregoriaanse en meerstemmig getoonzette stukken wisselen zich in rap tempo af, waarbij iedere tekstuitdrukking zijn eigen sfeer meekrijgt. En ik weet echt niet wel stukje mooier is. Het ‘tremens factum sum ego’ (ik ben gemaakt om te sidderen), dat door altén, tenoren en bassen gezongen wordt (en soms ook echt ‘tremens’ opwekte – in elke zin van het woord) of het dreigende ‘Dies illa, dies irae’ (die dag, die dag van wraak), wat heel heftig ingezet wordt: ze hebben allemaal hun eigen schoonheid.

Ach, misschien is het dan toch de allerlaatste keer dat je ‘requiem’ moet zingen. Dat klinkt heel bezonken en kalm. Eigenlijk alsof het allemaal toch wel goed zal komen met de dode en die zijn weg wel zal vinden. Tsja, wat rest ons dan nog? Een ‘kyrie eleison’ (Heer, ontferm u over ons).

Uw donatie

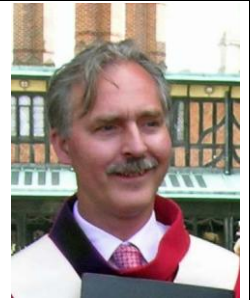
De muzikale activiteiten van de Leidse Cantorij, waaronder het traditionele Adventsconcert, zouden niet kunnen plaatsvinden zonder de gulle bijdragen van onze donateurs. Mogen wij daarom ook nu weer rekenen op uw bijdrage? U kunt uw bijdrage overmaken op gironummer 142422 t.n.v. Leidse Cantorij te Leiden. Hebt u uw donatie voor 2010 al overgemaakt? Onze hartelijk dank! Dan zijn voor u bij dit donateursbericht twee kaarten voor gereserveerde plaatsen voor het Adventsconcert op 19 december 2010 bijgevoegd.

Zoals elk jaar zullen om 20:00 uur de nog onbezette donateursstoelen aan het gehele publiek worden vrijgegeven. Om teleurstellingen te voorkomen is het dus raadzaam om vóór **19:45 uur** met uw partner te arriveren bij de Hooglandse kerk. De deuren gaan open om 19:30 uur (ingang Nieuwstraat).

Even voorstellen ...

Op maandag 14 november heeft ondergetekende de voorzittershamer van de Leidse Cantorij overgenomen van Michiel Harmsen, die deze functie vanwege een drukke nieuwe baan/opleiding niet langer kan vervullen.

Op de Leidse Cantorij behoor ik inmiddels tot de oudgedienden. Ik moest het nazoeken: het blijkt dat ik in 1993 ben toegetreten tot dit illustere gezelschap. In het verleden heb ik de voorzittersrol reeds een tijdlang vervuld, maar nu deze vacature zich aandienende, en ik enkele voorzichtige hints kreeg zo links en rechts, voelde ik mij geroepen om het stokje over te nemen van Michiel.

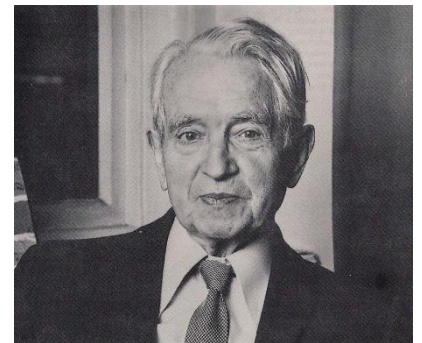
In het dagelijks leven heb ik met een aantal collega's een softwarebedrijf in Zoetermeer, gespecialiseerd in web-technologie. En het is dan heerlijk om op maandagavond even de digitale wereld te verruilen voor de analoge klanken in de Hooglandse kerk.

Dank aan Michiel die zich de afgelopen jaren met verve heeft ingezet voor de Cantorij, wij wensen hem veel succes in zijn nieuwe baan! Gelukkig blijft hij als koorlid gewoon zijn partij meezingen.

Jan Murre, voorzitter

Nogmaals Herbert Howells

In het vorige donateursbericht heeft u al iets kunnen lezen over het leven en de werken van Herbert Howells (1892-1983): met Walford Davies en Charles Villiers Stanford waarschijnlijk een van de bekendste componisten van Engelse kerkmuziek. Zoals u weet heeft de Leidse Cantorij als Anglicaans georiënteerd kerkkoor van hen drieën dan ook aardig wat werken in haar repertoire opgenomen. Niet verwonderlijk dat een van hen het komende adventsconcert gaat afsluiten: Herbert Howells met *Gloria* uit de *Collegium Regale Service*. Het *Gloria* is het laatste deel uit deze *Office of the Holy Communion*.

Howells, die tijdens zijn opleiding muziek studeerde bij onder meer Herbert Brewer, Charles Villiers Stanford, Charles Hubert Parry en Charles Wood, raakte vanaf de jaren dertig in toenemende mate betrokken bij de Engelse liturgische muziek. Dit niet alleen vanwege zijn vriendschap met vele geestelijken en kerkmusici, maar ook door bewondering voor de prachtige architectuur van kerken en voor het Engelse Book of Common Prayer. *Collegium Regale* voltooide hij in 1956 en was speciaal geschreven voor het King's College Choir in Cambridge. Daartoe was hij aangezet door de deken van York die Howells in een brief uitdaagde tot het schrijven van een nieuw stuk voor de kerkelijke eredienst: *U heeft een volledig nieuw hoofdstuk geopend in de kerkelijke eredienst, misschien wel in de kerkmuziek; eerder van spirituele aard dan liturgische. Het is zoveel meer dan alleen muziek maken; het is diepere zaken tot expressie laten komen in het enige medium dat dat kan. Ik kan niet anders doen dan hopen dat u zich met nieuwe hoop en visie zal zetten aan het componeren van meesterwerken. U kunt, als de voorzienigheid het wil, zoveel geven aan de kerk en de zielen van mensen...*

Voor het meest dynamische stuk van het *Collegium Regale*, het *Gloria*, zijn duidelijk hoorbaar stukken gebruikt van het eerder gecomponeerde *Te Deum* (1944). *Gloria* van Howells is geen makkelijk stuk om in te studeren, laat staan om uit te voeren. Het werk wordt gekenmerkt door vele maatwisselingen: in het *Gloria* wisselt de maatvoering zo'n zestien keer. Daarnaast verandert ook de toonsoort voortdurend tussen Es-groot, Bes en G-groot.

In het *Gloria* zit een voortdurende beweging, een muzikale golving. Binnen die golvingen worden de unisono-delen opgevolgd door steeds wisselende uitbarstingen van polyfonie. Opvallend daarbij is uiteraard vooral de hoge sopraanpartij, in Kings College uitgevoerd door de jongenssopranen. De Climax wordt aan het einde bereikt: *Thou only, O Christ, with the Holy Ghost, art most high, most high* – waarbij de sopranen dubbelforte de A bereiken - *in the glory of God the Father*. Daarmee vormt het *Gloria* een sprankelend slot van ons Adventsconcert in de Hooglandse Kerk op 19 december.

De toppers van...

In deze vervolgrubriek belicht een koorlid zijn/haar muzikale voorkeur - of juist gemengdere gevoelens - voor een stuk dat de Leidse Cantorij momenteel in studie heeft of onlangs heeft gezongen. Voor deze tweede 'Toppers van ..' Elizabeth Kooman, eerste sopraan

Elke maandagochtend was het zover: het 'psalmversje' waarop we de hele week hadden mogen oefenen werd overhoord. Een makkelijker opgaaf kon je mij niet geven, want zodra iets melodie heeft, blijft het makkelijk hangen. Was er een methode geweest die vaderlandse geschiedenis zingenderwijs bijbracht, dan had ik daarvan nu misschien ook nog het een en ander geweten. Nu moet ik googelen voor de Slag bij Nieuwpoort, maar ken van alle honderdvijftig psalmen tenminste wel één vers uit mijn hoofd. In de 'oude berijming' van 1773. Jawel. Ik zong als achtjarige vol overtuiging 'stiet zelf dit rot, dat mij benauwt en haat, den voet en viel, omdat het God verlaat.'

Hoe ik zo kom bij dit jeugdsentiment? Onlangs kwam onze muzikale leiding ineens met psalm 27 in de oude berijming op de proppen, ter voorbereiding van een eredienst. Nu ging het hen gelukkig niet om de berijming, maar om de zetting die Adriaan Engels (1906-2003) onder de melodie van Louis Bourgeois (±1510-1572) heeft gemaakt.

Nee, de oude berijming mis ik niet, en gelukkig blijven dichters aan de gang om de psalmtaal van toen tot psalmtaal van nu te maken. Maar als ik dan hoor hoe de Psalmen voor Nu, waarvan ik de dichters overigens hoog heb, muzikaal gezien klinken... hm, geef mij dan maar de Psalmen van Toen, die van Louis Bourgeois en Adriaan Engels.

Mooi vind ik ze, die kerktoonsoorten met hun al even welluidende namen – neem nou 'mixolydisch', dat is toch een gedichtje op zichzelf? – zeker wanneer we ze recht doen. Daarmee bedoel ik: wanneer we de kerktoonsoorten kerktoonsoorten laten en ze niet proberen te voegen naar ons latere toonsysteem, door het toevoegen van (toevallige) voortekens. In mijn eerste bijbeltje-met-psalmen-en-enige-gezongen staan die er doodleuk bij alsof ze er thuishoren.

En toch: oubollige berijming noch verkwanseling van de kerktoonsoorten hebben mijn liefde voor de psalmen bekoeld. Misschien omdat er in de loop van de tijd zoveel positieve psalmervaringen zijn bijgekomen, zowel op poëtisch als muzikaal gebied. De 'nieuwe berijming' (1968) bijvoorbeeld: nog altijd van voor mijn tijd, maar o wat een vooruitgang. En mijn kennismaking met de Engelse chant, die ik in een eerder donateursbericht al eens bejubelde.

Het fascineert me voor hoeveel kunstenaars de psalmen een bron van inspiratie zijn. Onlangs hoorde ik in de Pieterskerk nog een van mijn meest geliefde Bach-cantates: 'Aus der Tiefen' (BWV 131). En dan noem ik natuurlijk alleen nog maar een heel bekende psalmverklanking. Er zijn er talloze.

Onder de dichters is het al net zo. Dit jaar nog kwam de bloemlezing *En wat zij zong hoorde ik dat psalmen waren* (Kok, Kampen 2010) uit, met poëzie waarin een psalm opnieuw berijmd wordt, waarin een nieuwe psalm ontstaat, of waarin een psalm gezongen wordt. Met een klein fragmentje van Tjitske Jansen uit deze bloemlezing ben ik weer terug bij school. Terug bij die oude woorden en oude melodieën die zelfs in het zwembad klinken als een klok: '[...] In het bad / uit het bad / ik zong // een lied dat ik op school geleerd had. / 'Looft den heer want hij is goed' / en iets met goedertierenheid.'

Agenda

2010:

- 28 november** 19.00 uur - Advent Carol Service, RK kerk H. Laurentius, Voorschoten
- 5 december** 10.00 uur – dienst LBG
- 19 december** 20.15 uur – adventsconcert
- 25 december** 10.00 uur – kerstdienst LBG

Tijden onder voorbehoud. Raadpleeg de website voor de laatste informatie !

2011:

- 6 februari** 10.00 uur – dienst LBG
- 27 februari** 17.00 uur – evensong Dorpskerk, Leiderdorp
- 6 maart** 10.00 uur – dienst LBG
- 3 april** 10.00 uur – dienst LBG
- 21 april** 19.00 uur – Witte Donderdag LBG
- 22 april** 19.00 uur – Goede Vrijdag LBG
- 24 april** 10.00 uur – Pasen LBG

